

אני בסדר או לא?

מעשים אלו בהחלט לא נראים מתאימים למושגו של עובד עמית, רק למישהו שקיבל את האמת במתנה והוא יכול לעשות בה כטוב בעיניו. אפילו למות איתה. האמנם?

***

כעת נלמד קצת רש"י: **וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל אֱבִיזְבֻל וְעֵשָׂו בְּכֶהָף -** אנכי המביא לך ועשו הוא בכורך. **עֵשָׂו יְשִׁיתִי כְּאֶשְׁרֵי דִּבְרַתְךָ אֵלַי -** מה דברים שאשר דברת אלי. **וַיֹּאמֶר אֵתָּה זֶה בְּנֵי עֵשָׂו וַיֹּאמֶר אֲנִי -** לא אמר אני עשו אלא אני. ע"כ.

רש"י מוצא בתוך מילותיו של יעקב איבנו הסתייגויות, תשובות מכוונות. וזאת בשביל לגלות לנו משהו בתוך מסכת "גיבת הברכות" שאנו משתוממים נכחה. רש"י אומר לנו: אתם חושבים שיעקב איבנו משקר?

הוא לא משקר. הוא כל כך אמתי כמו תמיד. יעקב איש תם. אז איך למען השם הוא מוציא את הברכות מיצחק אבינו, ועוד נשאר תם. אתמהא?

דומני, שלמדנו כאן משהו עמוק יותר על מידת האמת. ואולי גם על כל השמות והמצבים. לא למדנו שיעקב דובר אמת גם תוך כדי טיוב שקר, אלא למדנו שאמתותו של יעקב לא תלויה כל כך ב"עשיית אמת" או להיפך. הוא תלוייה ועומדת במושגים אחרים. מה הם?

***

אתם יודעים מה זה "ועדת איכלוס"? כשמשווקים פרויקט חדש בעיר חדשה או ישנה, אזי המשווקים יודעים שבשביל למכור במחירים שהם רוצים ובכמות שהם שואפים ובמהירות הכי נוחה שיש, הם צריכים לגבש קבוצה. וקבוצה מתגבשת טוב יותר כאשר מרכיביה שומעים שהולכות להיות משפחות מאותו סוג שלהם. ככה זה.

ובכן ב"ועדת איכלוס" בדרך כלל חברים אנשים מכמה מוצאות, כדי שלא ידחו או יקבלו משפחה על פי מוצא. אלא שבאמת באמת ידונו

השבוע מתחילים הסיפורים המפעמים של יעקב אבינו עליו השלום.

אין! אין כמו מעשיותיו של יעקב אבינו, המלמדים אותנו התמודדות בכל המצבים בכל העניינים. ביחסים עם ההורים, עם האחים, עם ה"שווער"ים, עם הנשים, עם הילדים, עם מלכים, ועם ראי ערבים.

נשאר לנו למדוד לבד רק איך להסתדר עם ה"שוויגער".

בעצם לא. עוד מעט נלמד מיוסף. על כל פנים. בואו נעיין מעט במידותיו של יעקב אבינו, ובמעשיו השבוע ושבווע הבא.

***

יעקב אבינו היה איש תם, תם וישר. והפסוק אומר "תתן אמת ליעקב", האמת ניתנה לממש במתנה.

אתם יודעים על כדאי מה אני עושה עם מתנה שאני מקבל? אני עושה בה מה שאני רוצה. היא שלי, ומותר לי לעשות בה כחפצני.

אם המתנה היא "עט", אז אני יכול לכתוב בו, לשלם אותו בוטרינה, לכסוס את הקצה שלו, לציבוע בו חזק, גם חלש, לקשקש סתם, לשרטט קווים ברורים - הוא שלי.

אתם מבינים? האמת ניתנה ליעקב במתנה, והוא יכול לעשות בה מה שהוא רוצה. למה אני מתכוונן?

נתחיל מהשבוע, יעקב מסביר לעשו בטוב טעם שפשוט לא כדאי לו להסתבך עם הבכורה. כלל כן הוא משכנע את עשו שיעדי בלאו הכי, ורעב עד כדי מוות ואין לו כח לחשוב עכשיו מה עדיף לו - עד שהוא מחליט למכור את בכורתו ליעקב בנידוד ערשית.

- כזה "מרק ליזון" שאנחנו שופטים על האש, כשאנו מחליטים לשמור את העוף שבמקפיא לשתב...

ואח"כ, כשיעקב איש האמת מוכתר בכתר הבכורה, הוא שועט אל עבר הברכה. כי הוא הכבוד, הברכה מיועדת לכבוד. וברכה אף הועלת לו להסוות את היותו יעקב הקטן, היא תופרת לו משהו כמו קטיפה של גדולה, הדרות, על קצות השווליים ותחילת האצבעות, ועל הצוואר - והידד. הנה עשו מושלם מוכן לקבל את הברכות מיצחק אבי העיור ליע.

הוועדה הנזכרים? כמובן הראשון "חיצוני" והשני "פנימי".

נראה לי, שלפי מה שלמדנו השבוע מיעקב אבינו, אז סולס הערכים הוא בערך ככה: הראשון הוא חיצוני לחיצוניות. והשני הוא פנימי לחיצוניות. - שניהם עדיין מגרדים את החיצוניות.

עכשיו. אם אני יגיד לכם מה קשור יותר לפנימיות, אז גם הדיבור הזה יהפוך לחיצוניות ומה יישאר לנו?

אבל בכל אופן נכתוב זאת במשפט אחד: "בערל בזוגלו" עם "מוגן" ויבלי חליפה" - זהו יכוח חיצוני לוועדה שבאה להחליט מי ייכנס לבניינים כאן ומי לא. וכל עוד אין לנו נביא שיגיד ברור מה צריך - הוויכוח יישאר ביניהם.

"בערל בזוגלו" בין אם מוגן ובין בלי מוגן - זהו ענין פנימי הנתון לפיטת הקב"ה וביני דינו הצדק. ואין לנו בכלל כלים למדוד - בשום צורה - אם בערל מיועדנו בסדר או לא בסדר.

כמו שאין לנו כלים למדוד את האמת של יעקב אבינו. ואם הפסוק אומר שהוא תם וישר. אזי אפילו אם אנו רואים דברים הפוכים - עדיין הפסוק, תורת ה' דברי אלקים חיים - יודע אחרת.

***

וסיפור קצוצר. בדרור של הצדיק רבי אשר פריינד ז"ע, ניטשה מחלוקת עזה בין שתי מחנות האם צריך להתעסק עם בניי גאולה ומשיח או צריך להתעסק עם בניי תורה ומצוות והישרדות בתוככי הגלות.

פעם נכנס ר' אשר לבית מדרשו שברחוב האמריקנים בירושלים, והוא הרגיש שניהי שקט קיצוני עם כניסתו, אות לכך שהיה כאן דיבור סוער קודם לכן.

אז הוא התעניין מה היה הנושא. ונענה שהתווכחו כאן לדעת עם מי הצדק עם מחנה א' או ב'. והענייני נתלו בו לדעת את סברתו בעניין. לא נזאח לי שבער ל' אשר להתערב במחלוקת המדוברת. אבל כנראה הוא רצה ללמד אותנו משהו.

הוא חייך ואמר: שניהם צודקים. ושניהם צדיקים. אבל מה זה "משיח" - שניהם לא יודעים!!!

לגופו של ענין, לדעת האם המשפחה הזו באמת מתאימה לאופי השכונה או הפרוייקט. או שמא חליפה - לאו.

והנה מוגש לפני וועדת האיכלוס טופס בקשה, ממשפחה שמשום מה החליטה לשנות את שמה מ"פרידמן" ל"בזוגלו". טוב זוהי זכותם. ולכן ישנם חברים בוועדה גם מצד הבזוגלו וגם מצד הפרידמן. כך שהכל מסכימים שאין זה עניינם למה משפחת פרידמן החליטה לשנות את שמה ביום אחד בהירי בזוגלו. זכותה.

והנה נציג הוועדה אומר לברר אצל השמות הכתובים למטה בטופס, מה מעשיו של "בערל בזוגלו" ראש המשפחה המדוברת. ומה ענייניו. והנה הנציג חוזר על אינפורמציה כזו:

בערל לעולם לא לובש חליפה וכובע. גם בשבת הוא הולך עם חליפה רק על הכתפיים. הוא עובד בפרנסתו במחסן של "שוק העיר אונליין", ויש לו מכשיר טלפון חכם, מוגן.

זהו עד כאן האינפורמציה. כעת נציג את החברים ואומר: ריבוננו של עולם, כבר על תחילת האיכלוס נביא משהו עם טלפון חכם מוגן. הרי זה יביא בסופו של דבר שיבואו אחרים ויגידו לנו יש טלפון חכם מוגן והוא באמת באמת לא יהיה מוגן. ובכלל מדובר הרי בארבייטורער, "שוק העיר", עפעס לא נשמע מגנה לאישור הוועדה.

עומד השני, ואומר: אבל מה אתה רוצה ממנו. הוא - בערל בזוגלו - דווקא בסדר. יש לו "מוגן". מזדקקת הראשון: מוגן מוגן!! ולמה הוא לא הולך עם חליפה וכובע כמו יהודי מן השורה!!

מה אתה חושב?! זה יזיק מאד לצביון השכונה! והשני מנסה בכל אופן: אבל מה זה קשור. מדובר ביהודי שמחנך את ילדיו כמו צדיק. החליפה לא מחליטה על הבנאדם מיהו. הסתכל מה הערכים שלו, ותדע אם הוא מתאים. הן אתה רואה שהטלפון שלו מוגן...

ארכגן... טוהצגם... אטאטוא... בבלבלבה... שוונרררר...

כולם עקוקו והתערבו. ובסוף הם החליטו משהו. לא יודע מה.

***

ובכן חברים. מה דעתכם? מי הוא האיש ה"פנימי" ומי הוא האיש ה"חיצוני" בין חברי

עטרת מז ממחשבת המוסר

סיפור על כוחה של תפילה

אישה צדיקה ומיוחדת במינה, שכל ימיה עשתה רק טוב לאנשים. לפני כחמש-עשרה שנה ראתה מודעה בעיתון: "בקשו רחמים בעבור אישה שנמצאת במצב קשה". היא רשמה את השם בפנקס והחלה להזכיר את השם בתפילותיה. מאז, בכל פעם שראתה שם בעיתון, בלוח מודעות ברחוב, או סתם שמעה מחברותיה, הייתה כותבת בפנקס ומזכירה בתפילותיה... לאחר מספר שנים שנים מנה הפנקס הזה מאות שמות, שאותם הייתה קוראת בכל תפילה, מה שהיה מאריך את זמן התפילה באופן משמעותי ביותר. פעם שמועות השבטת השבת לפתע אבי, שישנו טיכיו רב כי חלק ניכר מהאנשים הכתובים בפנקס כבר אינם בין החיים. אמי הזדעקה ואמרה "איך אתה מדבר? אבל האמת שיש בדברים. "הוא צודק", אמרנו, "הרי כתובים שם אנשים מלפני חמש עשרה שנה, חלק מהם רודאי כבר נפטרו, ואת יודעת אומרת תהילים לרפואתם...". נגייה של אמי התמלא דמעות, והיא אמרה "ככה אתם אומרים... ייתכן שהם נפטרו...?".

זה היה רגע על כך נוגע ללב. אמי, שבעצמה אינה אישה צעירה, הורידה דמעות. היא לא העלתה בדעתה שהאנשים שלושלום היא מתפללת, נמצאים כבר עשר שנים בעולם שכולו טוב.

"אבל מה בכך", הוסיפה לאחר דקות אחדות של שתיקה, "איני חושבת שיוק להם אם אתפלל עליהם, גם בשמים יהיה טוב לנשמתם אם אתפלל לרפואתם".

ערב אחד קיבלה אמי אירוע מוחי. היא הובילה לבית החולים, והרופאים הודיעו שסיכוייה לחיות - אפסיים. הידיעה התפשטה במהירות בקרב כל בני המשפחה. התקשרנו, לעיתון לפרסם מודעת "בקשו רחמים", למחתח חקמי המצב, וכמה מהחברים הנשואים החליטו לערוך ערב תפילה לרפואתה. הם תלו מודעות בשכונה והעבירו מקום מקום בבית הכנסת המרכזי. אותו היום ישבנו כל האחים לבית החולים מחוץ למחלקת טיפול נמרץ והתפללנו. עצרת התפילה נועדה לשעה שמונה בערב. בשעה שמונה וחמש דקות יצאו הרופאים והורינו לנו שאמנו גוססת. הם אפסרו לנו להיכנס, וראינו את משריף ההגשמה. כמעט לא ניתן היה לראות אותה. רק את קר הדופק והמתנעם עד שנעשה ישר לחולסין. אמי השיבה את שנתה לבוראה. בכינו בכי תמורוים משך כעשר דקות, ואז החלטנו שצריך להודיע לאנשים שכבר אין לנו מה להתפלל, התקשרנו לבן באגן את העצרת. לפני שסיים לחייג לקחת את הנייד מוגרתי אותו. מדוע אתה עושה זאת? שאל, שיתפללו, אמרתי. "מגיע לאימא שתפללו עליה אחרי פטירתה, כפי שעשתה לכל אפרי האנשים הרשומים בפנקס שלה. אם יש משהו בעולם שמגיע על שהציבור יתפלל עליה או אחרי פטירתה - זו אימא שהתפללה על ציבור שלם מדי יום ביומו בלי לדעת אם הם חיים או לא".

כעבור שעה צלצל הסלולרי. על הצג הופיע מספר הטלפון של הנכד. "אני רוצה להשמיע לכם את התפילה", אמר. "העברתי את הטלפון למקום. ואל נכס לבית הכנסת. אבל רוצה שמענו את חזקת הגדולות: "קל נא רפא נא לה", ושלושתנו התפרצנו בכני נורא, שלא יוכלו להפסיקו. ידענו היטב שאמנו האהובה כבר אינה בין החיים..."

ובדיקו אז ראינו תכונה רבה סביבנו. רופאים ואחיות עם ציוד החייאה רצו לחדר של אימא. נכנסתי פנימה וראיתי שמיטה מוקפת רופאים. לבתי במסך ובאורה פלא ראיתי שהקה הישר שהיה בו המקום כבר לא ישר - החלה תנועה, אמונם קושה, אבל תנועה. הם החלו בחייתיה. ואנחנו הורקנו מהמקום הצטרפנו לציבור בתפילותיו, בכינו וזעקנו לקב"ה. לא היה אכפת לנו מה קורה סביבנו. לאחר דקות ארוכות יצא הרופא. אותו רופא שהוריעה על מצבה הנורא של אימא, והודיע לנו שלאמנו קרה נס. אחת האחיות חשה בתחושה, ואימא שבה לגלות טימני חיים. "כעת ייצבנו את מצבה. היא אמנם במצב לא קל, אבל יצאה מכלל סכנה". [ח.נ.]

לעטר פתורא דרושים נאים לפרשת השבוע

אולי - פן

הנה בפרשת חיי שרה למדנו על שיחת עבדי אבות שאמר אליעזר - **"ויאמר אלי העבד אולי לא תאבה האשה ללכת אחי אל הארץ הזאת ההשב אישית את בנך אל הארץ אשר יצאת משם"**. וע"ז ענה לו אברהם - **"ויאמר אליו אברהם השמר לך פן תשיב את בני שמה"**, וצ"ב למה שינה אברהם מלשון עבדו, "שאליעזר אמר 'אולי לא תאבה', ואילו אברהם אמר 'פן תשיב', שהרי גם אולי וגם פן שניהם לשון ספק.

הדברים יתבאר ע"פ הא דאיתא בגמ' מכות כד. **"לא רגל על לשונו" - זה יעקב אבינו דכתיב "אולי ימושני אולי בעיניו כמתעתע"**. ופרש"י שם - **לא רצה לשקר מתחילה שאמר אולי ימושני אולי**. ולכאורה דברי רש"י צ"ב, איפה ראה רש"י דברי יעקב שלא רצה לשקר ולכאן רק חשש שמה יגלה אביו מזימתו. ונראה לברר ע"פ דברי הנפלאים של הגאון בעל האמרי בינה (ירוש ב' לשהתהול) - מה שאמר "אולי ימושני אולי" הייתי בעיני כמתעתע". ונודע ההבדל שבין פן לאולי. פן הוא מה שירא מזה ואינו חפץ המתבקש, ואולי הוא חפץ המתבקש כמ"ש רש"י **אולי לא תאבה האשה ללכת אלי אלי כתיב חסר יוד**. ולמה אמר יעקב **אולי ימושני אבי כיון שירא שיבוא אליו קללה ולא ברכה**. וביותר מצאתי שכתב הגאון ר' יהושע זילברמן מוירשוב צ"ל כותב בהג"ה לספר פרדס שאול הנד"מ (פ' בלק) ששמע מ"כ מרן אדמו"ר בעל הבית ישראל צ"ל שאמר בשם אביו כ"ק מרן אדמו"ר בעל האמרי אמת צ"ל, שאמר יעקב כן מפני שרצה לשקר וקיווה בכל לבו שלאביו יוודע מהדבר וכך לא יצטרך לשקר. וממילא מבוארים דברי רש"י, וכן למה באמת אברהם כשענה לאליעזר שניה מלשון עבדו ואמר - **"פן תשיב את בני שמה"**, שאליעזר באמת רצה שלא תאבה האשה ללכת אחריו כי רצה אז יצחק לבנו כנווד, ורמז לה שרש"י שאליעזר שכוונתו היתה "אלי", אמנם אברהם רצה את בנותיו ולכן השתמש בלשון 'פן'.

אמנם יש להקשות קושיא עצומה על דבריהם, שמצאנו באיוב לשון אולי שמשמשת בלשון שמה קרה דבר שאינו חפץ בו (פ"א פ"ה) - **"ויחי כי יקניו ימי המשתה וישלח איוב ויקדשם והטשים בבקר והעלה עלות מספר כלם כי אמר איוב אולי חטאו בני וברכנו אלהים בכלבם ככה יעשה איוב כל הימים"**. ופ' האבן עזרא - **אולי - כמו פן לשון תגרה ומורא שמה יהי כך וכך וכמוהו אולי ימושני אבי אולי לא תאבה האשה**, ע"כ. ולכאן היא ראייה שאין עליה תשובה. ואולי י"ל הדנה ידוע כאשר האדם עולה מעלה בעבודת ה' מתבררים ממנו חלקי הרע שבו, ולפעמים יארע שדווקא בזמן התעלות ושומחה אמיתית בעבודת ה' יחטא האדם, וכמו שלמדנו חז"ל מאיוב להזהר לעשות תשובה אחרי זמני שומחה. אמנם ישנם מצבים שהאמת היא שחלקי הרע היוצאים ממנו באותו הזמן הם דוקא צוואה של ההתעלות שלו ובירור הרע מתוכו, ושמתני מבעל תשובה שדוקא בזמן שהיה הכי שקוע בלימוד התורה היו קופצים בראשו התמונות הכי קשות שראה בחייו. אמנם ודאי שגם אז צריך לעשות ע"ז תשובה. שהקב"ה הביא את אותם מחשבות לראשו כדי שיעשה תשובה על העבר ובכך יברור את הרע לגמרי. על כן במהות הדבר היה שמא איוב שאולי התעלה בנו בעיני העבודה הרע שבידור הרע מתוכם אמנם צדיקים עם תשובה על עצם השאול שבעלתה בראשם וע"י העבודה יפרד מהם אותו הרע.

פרשת תולדות

הקל קול יעקב והידיים ידי עשו (פז, כג). פירוש שזיהוה יעקב הוא לפי קולו - פנימותו, וזיהוה עשו הוא לפי ידיו חיצוניותיו. ומה למדו רז"ל דמהות כלל ישראל היא בפינה, בתורה ובתפילה כמבואר במדרשים [ומבואר במדרש, דזו ברכה שביך יצחק את יעקב, שיהא צועק ונענה]. ומהות אומתו של עשו הוא בידיו. והנה המפרשים עמדו, למה "קול" הראשון נכתב חסר. וי"ל, הדנה הרמב"ן תמה, איך לא פחד יעקב מהיכר הקול. ובסו"ד כתב, או שהיה משנה קולו לדבר כלשון אחיו, כי יש בבני אדם יודעים לעשות כן. ולפ"ז י"ל שכשהרגיש זאת יצחק, אמר "הקול" החסר - חיקוי, שאני שומע, אינו כ"א קולו של יעקב.

יִאמְר מִי־אֵפֹא חוּא הַפְּדִי־צִדְיָא יִבְא לִי וְאֶפְל מִפְל

בְּרָשָׁם מְבֹא וְאֶבְרָכְהוּ גַם־בְּרֹנָה יְהִיה (בראשית כו, לג). ופרש"י, ואכל מכל - מכל טעמים שבקשתי לטעום טעמתי בו. ובפשוט הכוונה כיוון שהביא יעקב אוכל מיוחד שכולל בו כל הטעמים [טעם גן עדן], לכן ראוי הוא לברכה. והנה בב"ב יז, איתא, שלשה הטעמים הקדוש ברוך הוא בעולם הזה מעין העולם הבא, יצחק, דכתיב ביה; ואכל מכל. ומשמע דהטעם המיוחד שטעם יצחק במאכלים היה בזכות עצמו (וע"ש שדרשו מפסוק זה שלא שלט יצ"ח ומלאך המות ביצחק, ודברים אלו ודאי היו בזכות יצחק עצמו), וצ"ב א"כ למה זה סיבה שיתברך יעקב משום זה. וי"ל, דזה עצמו שראה יצחק, שהוא טועם את ברכת עצמו דרך מאכלות שהביא יעקב, היא ההוכחה שברכת יצחק עוברת דרך יעקב, ולכן גם ברוך יהיה.

עטרת הסידים

ממשנת החסידות על פרשת השבוע

ענין השבועה והברית בין יצחק ואבימלך במשנת הגה"צ מהרי"א זי"ע בעל רמזי הפלאות ותורת יחזקאל

יעש להם משתה וכו'. וישבעו איש לאחיו וישלחם יצחק וילכו מאתו בשלום. ויקרא אותה שבועה על כן שם העיר באר שבע עד היום הזה (בראשית לו ל-ג).

צריך להבין את שינויי הלשון בין פסוקים אלו להפסוקים לעיל בפרשת וירא (כא ל-א) 'ויאמר כי את שבע כבשת תקח מידי בעבור תהיה לי לעדה כי חפרתי את הבאר הזאת. על כן קרא למקום ההוא באר שבע כי שם נשבעו שניהם'. ונפרטם להלן:

- א. מדוע לעיל כתיב 'כי שם נשבעו שניהם', וכאן גבי יצחק כתיב 'וישבעו איש לאחיו', ולא נזכרה תיבת 'שניהם'.
- ב. מדוע לעיל נאמר 'ויכרתו שניהם ברית' ואילו כאן נכתב 'ונכרתה ברית עמך' ולא אמר 'ונכרתו ברית בינינו' או 'ונכרתו שנינו ברית'.
- ג. מדוע לעיל קריאת שם המקום היתה על ידי אברהם עצמו, כדכתיב 'על כן קרא למקום ההוא באר שבע', ואילו כאן כתיב שיצחק עצמו קרא למקום 'באר שבע', אלא 'על כן שם העיר באר שבע עד היום הזה'.
- ד. כאן כתיב 'עד היום הזה', ולעיל לא נזכרו תיבות אלו.
- ה. אם נקרא המקום באר שבע על שם השבועה, א"כ היה צריך לכנות שם המקום 'באר שבעה'. ונראה לתרץ כל הקושיה הנ"ל בחדא מתחת. הדנה אברהם קרא את הבאר מכח ב' טעמים. טעם א', על שם שבע כבשות שהציב לעדות כי חפר את הבאר הזאת. טעם ב', כי שם נשבעו שניהם וכתרו ברית שלא להרע אחד את רעהו. והנה אבימלך ועבדיו הפרו את שני הדברים גם יחד, כי הרי סתמו את בארות אברהם, וגם גרשו את יצחק מגרר, ועל כן קריאת המקום על ידי אברהם לא היה קיום, כי הפסיקו לקרוא לעיר באר שבע, לפי הכתובים ב' הטעמים כנ"ל. וכיון שקריאת המקום באר שבע לא נמשכה לעולמים, על כן לא נזכר שם 'עד היום הזה'. והנה כשבא אבימלך לחדש הברית עם יצחק, לא היה צריך יצחק להשבע שנית לאבימלך, כי הוא מצדו לא הפר השבועה כלל, וכל ההפרה היתה רק מצד אבימלך ומרעיו בלבד, ועל כן לא נזכר כאן הלשון 'נשבעו שניהם' כמ"ש לעיל, אלא 'וישבעו איש לאחיו', היינו, שאבימלך נשבע ליצחק, וחדש הברית והשבועה שהוא הפירם וביטלם.

[ומלשון 'וישבעו' שהוא לשון רבים אין להקשות, כי כן מצינו להדיא בזוהר (ח"א דף ה:) ז"ל: 'ויאמרו איש אל אחיו אבל אשמים אנחנו על אחינו וגו', ויאמרו איש אל אחיו דא שמעון ולוי, כמה דהוה בקדמיתא, דכתיב (שם לו ט) ויאמרו איש אל אחיו הנה בעל

החלומות הלזה בא, מה להלן שמעון ולוי, אוף הכא שמעון ולוי, תא חזי מאן איש ומאן אחיו, אלא איש דא שמעון וכו' ואמר ללוי אבל אשמים אנחנו, עכ"ל. וראה בתרגום יונתן עה"פ כאן (כו לא) שכתב שאחד מהם חתך את ביתו חמורו ונתנה לרעהו לאות כריתת הברית. ועיין בפרש"י העמק דבר להנצ"ב עה"פ כאן, שכתב להדיא דוישבעו איש לאחיו הכוונה על אבימלך ושריו, ולא על יצחק].

וכיון שכן, שוב לא היה צריך יצחק לקרוא מחדש למקום באר שבע, כי הוא מצדו נשאר בשבועה הראשונה של אביו, אולם עבדי אבימלך הם חידשו את קריאת שם העיר 'באר שבע' על שם ברית שבע הכבשות שהיה בימי אברהם, והוסיפו לקרוא את שם המקום 'שבעה' על שם הברית המחודשת שכרתו עכשיו כדפירש רש"י ז"ל, וקריאת שם המקום 'שבעה' לא קאי על הברית הראשונה בימי אברהם שהופרה על ידי אבימלך, ולא על טעם שבע כבשות של אברהם כי הרי אלו התבטלו והופרו כנ"ל, רק קריאת שם המקום שבעה היא על שם הברית המחודשת שנשבע עכשיו אבימלך ליצחק מחדש. וכיון שהפעם נתקיימה הברית, כדכתיב 'וילכו מאיתו בשלום', ולא הופרה עוד, לפיכך אמר הכתוב 'על כן שם העיר באר שבע עד היום הזה', היינו, לא מטעם הקריאה של עכשיו, אלא מטעם קריאת אברהם את שם המקום באר שבע, שנתחדשה כעת על ידי שבועת אבימלך השנית. וכיון ששבועת הברית הזאת לא הופרה עוד, לפיכך נכתב 'עד היום הזה'. עכ"ל.

ולסיים נעתיק עוד שתי פרפראות נאות כדרכו בקודש בדרך אבותיו הקדושים בדרך הגימטריה: **"ויחרד יצחק חרדה גדלה עד מאד ויאמר מי אפוא הוא הצד ציד"**. וראה לפרש, כי חרדה היא עצבות הגורמת לדינים גדולים, הנרמזים בתיבות 'גדלה עד מאד' (עם הכולל) שבגימטריא **גודל הדינים**. וזהו 'חרדה' בגימטריא 'גבורה' (עם הפולג), ועל ידי שמחה מבטלים הדינים. וזהו שאמר יצחק: **"מי אפוא הוא הצד ציד"** בגימטריא 'שמחה'.

"ואברכהו גם ברוך יהיה". התיבות 'ואברכהו גם ברוך יהיה' בגימטריא 'ישראל'. ותראה כאן רמז, כי תיבת 'ואברכהו' בגימטריא רם שהוא עמלק. והתיבות 'גם ברוך יהיה' בגימטריא אש, ושניהם יחד בגימטריא 'ישראל'. שתיבת 'ישראל' מורכבת מתיבת 'אש', והיתר ירל בגימטריא **גמלק**, וישראל - הוא יעקב - רומז על הפסוק (עובדיה יח) 'זוהי בית יעקב אש וגו' ובית עשו לקש', היינו, שהאש מתיבת 'ישראל' תכלה ותשרוף את עמלק.

בע"ה אנחנו ממשיכים את אשר החילנו בשבועות הקודמים, בסקירת המחלוקת בין קדושת שביעית בפירות נכרי. בשבוע שעבר הבאנו דברי הברכ"י שהעיד על אמיתות כתב ידו של הב"ר בתשובה המובאת באבקת רוכל, וממנה נתבאר שהב"י גם בסוף ימיו עמד בדעתו לעשר פירות שביעית הנלקחים מהגוי. ולעומת זאת כתב המהרי"ט [שהיה בנו של המבי"ט] כסי' מג, גדולי שביעית בקרקע הנכרי, מזה כמה הורה אבא מורי הרב זלה"ה משנת הרצ"ב שהם חייבים בכל דיני פירות שביעית, ופטורים מן המעשרות. וכן היה מורה ובה בכל שנת שביעית הלכה מן המעשרות. וכן היה חוכך להחמיר והיה נוהג להפריש בלא ברכה, אח"כ הכריחו אבא מארי ז"ל וחכמים שעמו בפומבי שלא יעשרו כל יעקב, דחומרא דאתי ליד קולא הוא שיש בדבר הפסד פירות שביעית ולא היה מי שערער בדבר. והנה בחזו"א שביעית סי' כ נדפס שם כדלהלן. אחר כך הגיע לידנו ספר ברכי יוסף, וכתב דכת"י מרן היה מקויים ע"י מהר"ם גלנטי ואין בו ספק. ויפה כתב הברכ"י, דאחר שניה הבר"י בראשית שנת של"ד, נשתנה המנהג בצפת ע"י המבי"ט. ואמנם מה שכתב הברכ"י שהיה הדבר אחר פטירת מרן או שלא בהסכמתו, תמוה מאד, דודאי חכמי צפת שהסכימו עם מרן לא היו עושים דבר נגד מרן ונגד דעת עצמן. גם לשון מהרי"ט מבואר דהכריחו למרן ונענה להם. ואם עדות הזקנים היתה שלאחר פטירתו או בחלו עשו כן, היה כותב כן בהדיא. אבל עיקר דברי הברכ"י אינם מובנים, וכי זו לא שכח שאגון יחזור והוראתו, והלא קדוש מרן וכל החכמים כל מנמתם למען הדין והאמת, ושפיר י"ל דאחר הכרזת נדוי לעשר כי הדבר ספק וראוי להחמיר, הרבה עליו המבי"ט ראיות וקם מרן בשיטת מבי"ט, והתיר הנדוי ונתן להם רשות שלא לעשר, ומרן משך ידו כי היה הדבר מרובה בידו, ולא עשה מעשה לצוות שלא לעשר. ואין כאן שום קושיא, ויהיה אמת מש"כ החרדים דנהגו שלא לעשר. ואפשר דמקצת חכמים חזרו לדעת המבי"ט, ונהיה רוב נגד מרן והוכרז ע"פ הרוב, והכרח מרן לבטל דעתו, ולכן לא ידעו אי ג"כ חזר בו. בכל אופן נתבאר שנהגו בצפת כהמבי"ט. ואף לדברי הברכ"י שהיה אחר פטירת מרן, מ"מ הוא מנהג כהלכה כי לעולם ההלכה השוטפת אשר בימים ההם, והנידוי שהכריז ב"י נתבטל כיון שב"ד שלאחריו חלקו על עיקר דינו, וממילא אינו נוהג לדורות. ואמנם העיקר כעדות מהרי"ט, שמרן בעצמו חזר בו. וידועים הדברים שהחזו"א עמד ע"ז בתוקף דצריך לנהוג קדושת שביעית בפירות נכרי. ונביא כאן דברי מרן הגדו"ק שליט"א בדרך אמנה סו"פ ד' בביאור ההלכה. אמנם בפאת השלחן האריך כאן לקיים דברי הב"י שאין בפירות הגוי קדו"ש, ופסק כן, ועל פיו נהגו כן בירושלים. וכבר השיב מרן בחזו"א על כל ראיותיו, והביא ראיות ברורות שנוהג קדו"ש בשל גוים, ע"ש שהאריך. וכן היה מורה ובה כל ימיו. וגיסי הגר"ש ברזם זצ"ל שאל ממרן אם מותר לקנות פירות גוים שביעית מישראל הסוחר בהם על סמך המקילין, והשיב אסור. ושאל, הרי אין איסור לפ"ע כאשר על ההוא יש על מי לסמוך להתיר, והשיב אין עליהן מה לסמוך. ולאחד השיב, אין להם רשות לנהוג כן. ומעשה שאחד סמך על המקילין ולא ביער יין של שביעית, והורה לו מרן לטפוח את היין שנאסר. ובספר אור לציון ה"ל שביעית אחרי שהאריך שהמנהג בא"י הוא כהב"י שאין נוהגים קדו"ש בפירות נכרי, דן האם מותר להחמיר כהמבי"ט. וכתב, מלבד הנידוי, המחמיר לנהוג קדושת שביעית בפירות נכרים נגד המנהג הפשוט הלך, הרי הוא מלולל בכבוד אבותיו וכמוציא לעז על הראשונים. ואם נוהג כן בפני רבו, חייב נידוי וכדאיתא בב"ק דף פ"א ע"ב. וכדומה לזה כתב בכסף משנה בפרק א' מהלכות תרומות הלכה י"א לענין המחמיר לעשר פירות נכרים בשאר שנים כשגמר מאכתם היה ביד הנכרים ע"ש. ועל כן אין להחמיר ולהנהיג קדושת פירות אלו אלא בצניעה, כדי שלא ייראה כמולול בכבוד הראשונים, כיון שהמנהג היה פשוט להלקל בפירות נכרים בין בבני ספרד ובין בבני אשכנז, ולא ראינו מי שיחמיר בזה. וגם החיד"א בברכ"י יו"ד סימן ש"א אות י"ב כתב שלא ראינו ולא שמענו שום חסיד שיחמיר בזה ע"ש, וראה גם בשו"ת המבי"ט ח"ב סימן קצ"ו ובשו"ת יבניו בצלאל אשכנזי סימן א' ובברכ"י יו"ד סימן ש"א אות כ' שכתבו כדברים האלה בענינים, ע"ש. ועל כן הרובה להחמיר ולהנהיג קדושת שביעית יעשה זאת בצניעה בתוך ביתו באופן שלא יראה יכיר שמחמיר בזה, וכשנותן את הקליפות בשקית לפני השלכתן לאשפה וכמו שנתבאר לעיל בתשובה ג' שטוישן כן פירות שביעית, יעשה כדרך שיש גבילים לעשות כן תמיד, שלא משליכים פסולת לאשפה בלא שקית. וכשמתארח אצל אחרים ומגישים לו יין לאחר זמן הביעור, לא יאמר שמחמיר, אלא יתלה בסיבה אחרת וכן כל כיוצא בזה.

הרה"ק רבי צבי הירש הכהן מרימנוב זי"ע ל' חשוון - א' דר"ח כסלו (תר"ז)

הכהן הגדול מאחיו

רבי הירש משרת, כך כונה האביר הפלאי שחסה בצל רבינו הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ, להיכלו הגיע לאחר הסתלקות רבו המובהק - הרה"ק רבי מנחם מענדל מרימנוב, אותו שירת בנאמנות יתירה כמשמש בקודש. והיה כאשר הורם הגזר והוסרה העטרה, בהסתלקותו של מר"ן מראפשיץ, חזר הרבי רבי הירש לרימנוב, ונתקבל למלא מקום כבודו של רבו, לאחר שנודע כי איש אלקים קדוש הוא. מני אז, חזרו דרכי רימנוב להתמלא בשירותו של חסידים ואנשי מעשה, אשר נקבצו ובאו לטעום מהאור כי טוב, בנייהם צדיקי עולם, בתוכם רבינו הרה"ק רבי אליעזר'ל מדזיקוב, שהכירו מימי הסתופפותו בצל אביו בראפשיץ, והיתה נפשו קשורה בנפשו, עד שקרא עליו את הפסוק "הכהן הגדול מאחיו".

ככהן גדול משרת

פרשת חיי של הרבי רבי הירש, מרתתו מיוחד. כבן עשר היה כשהתיייתם מהוריו שהיו יהודים פשוטים, ונלקח לבית בן-דודו שבעיר טארנא, שפרש עליו את כנפי חסותו. אולם משכלתה הפרוטה מכיסו, העבירו לידי החייט שילמדו אומנות. איש בעיר לא פילל כי זה הקטן כה גדול יהיה. דמות פלאית שיצאה ממשפחה הכי פשוטה, והלכה והייתה לאש להבה שהאירה וחיממה את פולין וסביבותיה. פרי עמלה של תורת החסידות, אשר קידשה את פשוטי העם, והוציאה מהם מרגליות יקרות-ערך.

ואכן, לא בקלות הגיע למדרגתו הנשגבה. כאברהם אבינו ע"ה עבר מסע ארוך, והתנסה בניסיונות קשים, יתמות ושכול, רדיפות ונוליות ר"ל. אך כל אלו לא עמעמו במאומה את אמונתו האיתנה בקל חי, הוא קיים את שנאמר לאברהם: 'התהלך לפני והיה תמים', ואדרבה, מתוך הקושי, הוסיף עוז בתורה ובעבודת ה', ועלה מעלתו רמות, עד שהיה לאדם הגדול בענקים, וכאברהם אבינו קירב נפשות רבות תחת כנפי השכינה, והרחיב את גילו ה' בעולם.

גם הוא עצמו התבטא, שכנפגש עם מחותנו הקדוש מרוזין: 'רבי ישראל לקח לו דרך מחנון - המלאך מט"ט - שהיה מייחד יהודים בתפירת מנעלים, ואילו אני בחרתי לעצמי את דרכי מאברהם אבינו ע"ה'. כך גם נאמר משמו של הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן שאמר: 'הרבי רבי הירש הוא אברהם אבינו של דורנו'.

חשקה לעמוד ולשרת את הצדיק בעצמו, ולא רק את משרתיו. הוא ביקש להציע את מיטת הצדיק, לכך כבר לא הסכימו המשמשים. בימים ההם, שהמיטות היו מוצעות בקש ובתבן, היתה זו עבודה מורכבת מדי מכדי להפקינה בידי משרת כה צעיר.

אלא שגם על הגדר הזה הצליח לדגל. היה זה פעם כשהמשמש התבקש על ידי הרבנית לצאת לשליחות של מצוה, ונאלץ לבקש מהנער שיעשה את העבודה במקומו. לאחר שחזר עמו על להוראות הקפדניות, ביקשו שלא יספר על כך לאיש, ושלא ישנה דבר מכל אשר הורה.

לבו של הנער המתה מרגש, שעה שעמד ושירת בקודש, ולאחר שפתח הוא כפתחו של מחט, נפתחו לו פתח גדול כפתחו של אולם. הרבי רבי מענדל'ע, בעלותו על יצועו, הרגיש כי המיטה הוצעה ברוח אחרת, וביקש לדעת מי זה ואיזה הוא שמלאו לבו הטהור לעשות כן. משנודע לו כי הנער עשה זאת, הביע רצונו, כי מהיום והלאה יציק רק הוא את המיטה.

מכאן ואילך, היה רבי הירש משרת'ל ליד ימינו של רבו הקדוש, שהאציל מהודו עליו, ולא זו מחבבו עד שקרא עליו את הכתוב (תהלים קא, ו): 'עיני בנאמני ארץ לשבת עמדי הולך בדרך תמים הוא ישרתני'. ואף הועידו למלא מקומו בבוא הזמן. בספרו 'חסידות' מספר הרב אהרן מרקוס, כי לפני הסתלקותו של הרבי רבי מענדל'ע, ביקש תלמידו הגדול מר"ן מראפשיץ לקבל ברכתו, נתן הצדיק את כף ידו השמאלית על ראשו, ומשיקש שיברכו עם ידו הימנית השיבו: 'לא, הימנית הוא בעד רבי הירש, כשם שהאריז'ל אמר שלא בא לעולם אלא בשביל תלמידו רבינו חיים ויטאל, כן אני לא באתי אלא למענו...'

מה נהדר מראה כהן

לימים כשישב על כס הנהגה, יזכר היה כי אותה תשוקה עזת שגברה על כל התלאות אשר מצאתהו בדרך הארוכה עד הנה, אותה התלהבות יוקדת שעלתה על כולנה, באה כעת לידי התפשטות והרחבה, כאשר מכוהה נדלקו נפשות ישראל, עד שהיתה שלהבת עולה מאליה.

ומה מתוק היה לשמוע תפילת כהן גדול כבן המתחטא לפני אביו שבשמים. לאחר הסתלקותו, היה תלמידו רבינו רבי אליעזר'ל מדזיקוב מתבטא, שהיה נותן את כל רכושו בכדי לשמוע שוב, ולו פעם אחת, את רבו אומר: 'נטיית ימינך תבלעמו ארץ'.

זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל, אמן

עטרות של שבליים פלאות ופרפראות

אמונת צדיקים - גם בצדיק שממלא מקום אביו

וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם אֲבִירֵהֶם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק (כה, יט.)

פירש רש"י: על-ידי שכתב הכתוב יצחק בן אברהם הוזקק לומר אברהם הוליד את יצחק, לפי שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה, שהרי כמה שנים שהתה עם אברהם ולא נתעברה הימנו, מה עשה הקב"ה, צד קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם, והעידו הכל אברהם הוליד את יצחק, וזהו שכתב כאן יצחק בן אברהם (היה) שהרי עדות יש שאברהם הוליד את יצחק.

כה פירש רבינו הרה"ק רבי יושע מדזיקוב זי"ע, על דרך הרמז, בספרו הקדוש 'עטרת ישועה':

כי 'ליצני הדור' רומז על אותן האנשים שאינם מאמינים בצדיקים שאוחזים מעשה אבותיהם ביידיהם, ואומרים אשר רק אבותיהם היה בכוחם להשפיע כל טוב, אבל על בניהם מטיילין דופי אשר אין בכוחם כן. וכך היו ליצני הדור אומרים, אשר אך אברהם אבינו ע"ה היה פועל ישועות בקרב הארץ, ומודים אשר שבבילו נברא העולם, כי כתיב בתורה (בראשית ב ד) 'אלה תולדות השמים והארץ בהבראם', 'אל תקרי בהבראם אלא בהבראם' (ב"ר יב, ח), שנבראו שמים וארץ בשביל אברהם. אבל יצחק בנו לא היה

בכח ידו לפעול טובות, ואומרים אשר 'מאבימלך נתעברה שרה', היינו 'מאבי מלך' הוא הקב"ה כמו שמבואר בספרים (ויקרא ס"ד ו) 'שאת סידור ר' שבת' (סח ב"ה בשנותו); וכן מאור עינים, בפרשתנו) ממנו 'נתעברה שרה', היינו השררות והעשירות, ולא מיצחק באו הטובות לאדם רק מהקב"ה 'אבי מלך'. לפיכך צד הקב"ה קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם, מעשה אבות ירשו בנים, ובכח בן הצדיק לפעול ישועות וטובות כמו אביו, ומעשה אבותיהם ביידיהם, וככה האב כן חב ה'בן'.

ובמהדורת מכוננו (נגעת זאת, ט"פ) נכתב בהערה כדברים האלה: "כתב הרה"ח ר' יעקב פליישער ע"ה בהקדמה לקונטרס זכרון יחזקאל:

בעיר מעליץ היה חסיד זקן ומכובד ר' שמחה גולדברג שמו, שזכה עוד להסתופף בצילו של הרה"ק רבי ר' אליעזר מדזיקוב.

אחרי פטירתו של מרן העטרת ישועה כשכא בפעם הראשונה אל רבנו (כ"ק מרן רביה"ק רבי אלטר יחזקאל אליהו זי"ע) ובמסרו לו את הקוויטל אמר: עכשיו הולך אני לשרת ברגימנט (היה) הרביעי. כוונתו היתה לומר שהוא מקבל עליו את מרות רבנו באותו רגש באותה התלהבות באותה אמונה ומסירות כפי שקיבל את מרות אבותיו הקדושים ע"כ.

ובספר הזכרון לקהילת דזיקוב מסופר על הרה"ח ר' שמואל יוסף זצ"ל - ש"ב כן: 'עוד בימי שבתו בעיר מיידין מחזו

קולבשוב, בשנים הראשונות אחרי חתונתו, היה נוסע מדי פעם בפעם לעיר דזיקוב לחסות בצילו של האמרי נועם זי"ע. באחת הנסיעות בערב שבת קודש לרבי, ביחד עם חברו ר' זאב ש"ב ממיידין, דיברו ביניהם על צדיק הדור בזמן הזה. בשיחתם באו לידי מסקנא, כי אמנם הרבי שלהם הוא צדיק גדול, בכל זאת לא רואים אצלו אותם הדברים המופלאים המסופרים על צדיקי הדורות הקודמים, כגון הרבי רבי אלימלך מליזענסק, החוזה מלובלין, הרבי רבי נפתלי מרופשיץ וכדומה. באותו הערב, בסעודת ליל שבת אחרי אכילת הדגים, התחיל האמרי נועם' באמירת התורה על השלחן, בה שהאברכים בזמן הזה משתוקקים לראות אצל הרבי שלהם דברים גדולים ונפלאים, ברם, המש"ך, אין באפשרותו של הרבי לתת יותר ממה שהאברך יכול לקבל. ותוך כדי דיבור לקח חתיכת דג וחילק חצי לר' שמואל וחצי לחברו ר' זאב ש"ב...'

ויש להוסיף על כך, מה שמסופר בספר 'החכמה מאין', כי לאחר הסתלקותו של רבינו הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב זי"ע, כאשר באו החסידים לשום כתר מלכות בראשו של בנו רבינו הרה"ק האמרי נועם זי"ע, נענה ואמר בענותו חן: 'בפרשת וירא נאמר (ת"י, ד) 'היפלא מה' דבר' - דבר הוא מנהיג מלשון חז"ל "דבר אחד לדור", היינו אם יחסר מנהיג הדור שמשגיב את לב ישראל להקב"ה, הרי 'ולשרה' - לשררה ולמנהיגות "בן" - יש למנות את הבן תחת אביו.